

# საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობის ზრდის ბოლო ათწლეულის სტატისტიკის ანალიზი

## ირაკლი ლეონიძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის  
იურიდიული ფაკულტეტის მაგისტრატურის სტუდენტი

## ხატია ლეონიძე

შოთა რუსთაველის ბათუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის  
იურიდიული და სოციალურ მეცნიერებათა ფაკულტეტის  
ბაკალავრიატის სტუდენტი

## აბსტრაქტი

სტატიაში განხილულია საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობის ზრდის პრობლემა საქართველოში, რომელიც შეფასებულია შემწეობის მიმღები ოჯახების საერთო რაოდენობის, ტერიტორიული განაწილებისა და ასაკობრივი ჯგუფების სამართლებრივი ანალიზის მაგალითზე. კვლევის აქტუალობა განპირობებულია პანდემიამდე და პოსტ-პანდემიურ პერიოდში საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობის ზრდის სტაბილური მაჩვენებლის შენარჩუნებითა და მოქალაქეთა სოციალური პირობების გაუარესებით მთელი ქვეყნის მასშტაბით.

აღნიშნული პრობლემა თავისი არსით ურთულესი გამოწვევაა სახელმწიფოსთვის, რომელიც შესაძლოა გარდაიქმნას საფრთხედ, რადგან მოქმედი კანონმდებლობით აღიარებულია სამართლებრივი და სოციალური სახელმწიფოს პრინციპები, თუმცა, მიუხედავად ამისა, მოქალაქეთა უფლებრივი მდგომარეობა და საყოფაცხოვრებო პირობები მოითხოვს დამატებით ახალ სოციალურ პოლიტიკასა და არსებული ურთიერთობების დროულ გაჯანსაღებას.

სტატიაში გაანალიზებულია საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების დამოკიდებულება სახელმწიფოს მიმართ და მათი მხარდაჭერის აუცილებლობა სხვადასხვა მიზნობრივი მიმართულებით.

### საკვანძო სიტყვები:

საქართველოს კონსტიტუცია, საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახი, ბავშვის უფლებები, კოდექსი, სახელმწიფო, სტატისტიკა, სიღარიბე

# **Statistical Analysis of the Increase in the Number of Families Receiving Subsistence Allowance over the Last Decade**

**Irakli Leonidze**

Master's Student of the Department of Law,  
Ivane Javakhishvili Tbilisi State University

**Khatia Leonidze**

Undergraduate Student of the Department of Law and Social Sciences,  
Batumi Shota Rustaveli State University

## **Abstract**

The article discusses the problem of extreme growth of the numbers of families in Georgia who receive the subsistence allowance. The issue is evaluated on the bases and examples of legal analysis of the overall number of families who receive subsistence allowance, their territorial dislocation and different age groups. The actuality of the research is caused by the steady rise of numbers of families who receive allowance and the dramatic fall of living conditions in the whole country before the pandemic and in post -pandemic periods.

The abovementioned issue within its nature is the most pressing challenge for the Georgia that might turn into the hazard as far as the current legislation acknowledges legal and social principles of the state. Although, despite this, the legal conditions of the citizens and living conditions require additional new social politics and the relevant renovation of the current affairs.

The article analyzes the approach of the families that receive the allowance towards the state and the need of support in different targeted directions.

### **Keywords:**

Constitution of georgia, families receiving subsistence allowance, the children rights, code, state, statistics, poverty

## შესავალი

ქორწინება, როგორც ქალისა და მამაკაცის კავშირი ოჯახის შექმნის მიზნით, ემყარება მეუღლეთა უფლებრივ თანასწორობასა და ნებაყოფლობას,<sup>1</sup> რომელიც უფლებრივ მოცემულობად გადაიქცევა მაშინ, როდესაც მოქალაქეები ამ უფლების განხორციელების შედეგად ყოველდღიური და უკიდურესი სიდუხჭირის წინაშე აღმოჩნდებიან.<sup>2</sup>

საქართველოს კონსტიტუციაში დღემდე განხორციელებული არაერთი ცვლილების მიუხედავად, მოქალაქეთა სოციალური კეთილდღეობა საყოველთაოდ და საგრძნობლად არ გაუმჯობესებულა, რაც კიდევ ერთხელ წარმოაჩენს, რომ აღნიშნულ გამოწვევათა საპასუხოდ კანონთა სისტემა მოქალაქეებს ვერ სთავაზობს კონსტიტუციური უფლების დაცვისა და ნებისმიერ დროს განხორციელების ეფექტიან მექანიზმს, რადგან დღითიდღე იზრდება საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობა.

აღსანიშნავია, რომ „სოციალური დახმარების შესახებ“ საქართველოს კანონის მიზანია სოციალური დახმარების მწყობრი სისტემის პირობებში იქნეს უზრუნველყოფილი მოსახლეობის სამართლიანი, მიზნობრივი და ეფექტიანი დახმარება,<sup>3</sup> რომლის ერთ-ერთ სახეს საარსებო შემწეობის გაცემა წარმოადგენს, მისი მოთხოვნის უფლება აქვს ოჯახს.<sup>4</sup>

კვლევის მიზანია კანონის მოქმედების სფეროს ფარგლებში საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობის ამსახველი მრავალმნიშვნელოვანი მონაცემების შესწავლა, რომლის სამართლებრივი შეფასების მაგალითზე შესაძლებელია დადგინდეს საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების ზრდის მაღალი მაჩვენებლის გამომწვევი ერთი ან რამდენიმე მიზეზი.

## საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობა

რეგისტრირებული და საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობის შედარება და მათ შორის განსხვავებების შეფასება ქორწინების უფლების ძირითად მნიშვნელობასა და მონაცემთა ზრდის დინამიკაზე დაგვაფიქრებს. გასათვალისწინებელია, რომ ქართული სახელმწიფოს მომავალს, არსებულ

პრობლემათა საპასუხოდ, მხოლოდ კანონის მიღება ვერ განსაზღვრავს, სახელმწიფოს მომავალს განაპირობებს მოქალაქეთა სურვილი დაემორჩილოს კანონს და სამართლიანი კანონის საფუძველზე უზრუნველყონ უფლებრივი, სოციალური, ეკონომიკური და კულტურული თანაცხოვრება. მოქმედმა კანონმდებლობამ გააუფერულა და დაამდაბლა ის საკითხები, რომელთანაც სუბიექტური შეუთავსებლობა ჩამოუყალიბდა კანონმდებელს. მაგალითად, ოჯახზე გასაცემი საარსებო შემწეობის თანხა არის საგრძნობლად დაბალი, დემოგრაფიული ვითარება გაუარესებულია, მოსახლეობისგან იკლება მთისა და ბარის სოფლები და განსაკუთრებით პოსტ-კანდემიურ პერიოდში შეინიშნება საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობის ზრდის მაღალი (სტაბილური) მაჩვენებელი.

პრობლემის სიმწვავიდან გამომდინარე, საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობის საკვლევად შერჩეულია: 2008-2012, 2012-2018 და 2018-2020 წლების მონაცემები.

2008 წელს, სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში 502 689 ოჯახი ფიქსირდება, 2009 წლიდან მაჩვენებელი იზრდება და 2010 წელს აღწევს შემდგომ წლებთან შედარებით ყველაზე მაღალ ნიშნულს - 545 619 ოჯახი. 2011 წლისთვის მაჩვენებელი შემცირდა 509 324 რეგისტრირებულ ოჯახამდე და 2012 წლისთვის, 2008 წელთან შედარებით რეგისტრირებული მაჩვენებელი გაიზარდა 4.5%-ით 525 137 ოჯახამდე.<sup>5</sup> საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობრივი მაჩვენებელი 2008 წელს 131 182 ოჯახს შეადგენდა, ხოლო 2012 წელს 163 183 ოჯახი აღირიცხა. ასევე, 2012 წლის ბოლოსთვის, 2008 წელთან შედარებით საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახის რაოდენობრივი მაჩვენებელი გაზრდილია 24.4%-ით და აღწევს ყველაზე მაღალ ნიშნულს შემდგომ წლებთან შედარებით.

2012 წლის დასაწყისიდან საბოლოო ნიშნულამდე სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული ოჯახის რაოდენობრივი მაჩვენებელი 39.4%-ით იკლებს. 2018 წლისთვის აღწევს 317 796 ოჯახს, რაც 2012 წელს აღრიცხულ მონაცემთან შედარებით 207 686-ით ნაკლებია.<sup>6</sup> რეგისტრირებული მაჩვენებლის კლების განმავლობაში საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობრივი მაჩვენებელიც იკლებს, მხოლოდ 2016 წელს ფიქსირდება ზრდის მაჩვენებელი. 2012 წელს აღრიცხულ მაჩვენებელთან შედარებით 2018 წლის მაჩვენებელი 35 364-ით ნაკლებია, რაც 21.7%-იანი კლებაა.

1 საქართველოს კონსტიტუცია, 24/08/1995, 30-ე მუხლი.

2 ნინო აბესაძე „ქალთა მიმართ ძალადობის სტატისტიკური ასპექტები“, III საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის შრომები: „გლობალიზაციის გამოწვევები ეკონომიკასა და ბიზნესში“, (2018):18-19.

3 საქართველოს კანონი „სოციალური დახმარების შესახებ“, 29/12/2006, პირველი მუხლი.

4 იქვე, მე-7 მუხლი.

5 საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, რეგისტრირებული და საარსებო შემწეობის მიმღები მოსახლეობის რაოდენობა მუნიციპალიტეტების მიხედვით, 2008-2020 წლები, <<https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/55/sotsialuri-uzrunvelqofa>> [14.05.2022].

6 საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, სოციალური უზრუნველყოფა, 2015-2021 წლები, <<https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/55/sotsialuri-uzrunvelqofa>> [14.05.2022].

2018 წლიდან 2019 წლამდე სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული ოჯახის მაჩვენებელი მცირდება 307 694 ოჯახამდე, ხოლო 2020 წელს 330 943 ოჯახს შეადგენს. წინა წელთან შედარებით გაზრდილი მაჩვენებელი შესაძლოა პანდემიით განპირობებულ პრობლემებს დაუკავშირდეს. ასევე, 2020 წელს დაფიქსირებული მაჩვენებელი ბევრად ნაკლებია 2008 და 2012 წელს აღრიცხულ მონაცემებთან შედარებით, თუმცა 2018 წლის მაჩვენებელთან შედარებით ფიქსირდება ზრდის 4.1%-იანი ნიშნული. ამავე მიმართულებით ხასიათდება საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების მაჩვენებელი. 2019 წლისთვის ფიქსირდება კლება, ხოლო 2020 წლისთვის მაჩვენებელი წინა წელთან შედარებით იზრდება და შეადგენს 146 619 ოჯახს. 2020 წელს დაფიქსირებული რაოდენობრივი მაჩვენებელი მეტია 2008 წელს აღრიცხულ მონაცემზე, თუმცა ნაკლებია 2012 წელს აღრიცხულ მონაცემზე, ხოლო 2018 წელთან შედარებით ფიქსირდება ზრდის 14.7%-იანი მაჩვენებელი.

ზრდადი მაჩვენებლის შესასწავლად, მნიშვნელოვანია ამ წლის მონაცემების დარგობრივი მიმართულებით განხილვა.<sup>7</sup> შესაძლოა ვიფიქროთ პანდემიით გამოწვეულ უარყოფით შედეგებზე,<sup>8</sup> მისგან გამოწვეული ზრდის კონტროლი ეფექტური და მეთოდური საშუალებების გამოყენებას საჭიროებს.

საკონსტიტუციო ცვლილებების კონსტიტუციური მნიშვნელობის მიუხედავად სოციალური ხასიათის მქონე მოვლენებზე ეს მნიშვნელობა არ ასახულა. შესაბამისი მექანიზმების არ არსებობიდან გამომდინარე,<sup>9</sup> პანდემიის გავრცელებას სახელმწიფო წარსულში მოუგვარებელი პრობლემის თვითგანახლების ფუნქციის გადავადებით პასუხობდა.<sup>10</sup> ამიტომ, საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობის ზრდა გამოწვეულია არა მხოლოდ ერთი, არამედ რამდენიმე სხვადასხვა მიზეზით.

საქართველოს კონსტიტუციაში სამართლებრივი და სოციალური სახელმწიფოს პრინციპების აღიარება პირობითი იქნება მაშინ, როდესაც საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობა მუდმივად გაიზრდება. წლების განმავლობაში მხოლოდ და მხოლოდ, ზრდის სტაბილური მაჩვენებელი, როგორც წესი, არ უნდა იყოს დამახასიათებელი სოციალური სახელმწიფოსთვის.

სახელმწიფოს წინაშე არსებული სხვადასხვა პრობლემის მოსაგვარებლად აუცილებელია მოსახლეობის კრიტიკული საჭიროებების დროული და სათანადო უზრუნველყოფა. შესაბამისად, თანადროულად უნდა შემუშავდეს უფრო მეტად ცხადი საკანონმდებლო ნორმები, ოჯახების სოციალური გაძლიერებისა და სტატისტიკური აღრიცხვის ეფექტური მექანიზმები, რათა სახელმწიფოს ახალი პოლიტიკა არსებითად სწორ და ნამდვილ მონაცემს დაეფუძნოს.

## ტერიტორიული განაწილება

2020 წელს სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული იყო 330 943 ოჯახი, ხოლო საარსებო შემწეობის მიმღები 146 619 ოჯახი, რაც რეგისტრირებული მაჩვენებლის 44.3%-ს შეადგენს. განსახილველად შერჩეულია 2018-2020 წლების საკვლევი შუალედი და შემდეგი ტერიტორიული ერთეულები.<sup>11</sup>

ქ. თბილისში 2018 წლიდან იმატებს სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული ოჯახისა და საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახის რაოდენობრივი მაჩვენებელი. ზრდადი მაჩვენებელი ფიქსირდება ქ. თბილისის მუნიციპალიტეტის ყველა რაიონში. 2018 წლამდე მეტ-ნაკლები ინტენსივობით ზრდადი მაჩვენებელი 2018 წლიდან უკვე სტაბილურად ზრდად ხასიათს იძენს. 2020 წელს, 63 117 რეგისტრირებული ოჯახი და მათგან 51.8% ანუ 32 721 საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახი აღრიცხა. საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების ზრდადობის მაჩვენებელი 2018 წელთან შედარებით არის 10.8%.

ქ. თბილისის შემდეგ ყველაზე მეტი სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული და საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახი 2020 წლისთვის იმერეთში აღრიცხა. 2018-2020 წლებში ზრდადობის მაჩვენებელი შეუქცევად ხასიათს იძენს და თითოეულ მუნიციპალიტეტში იზრდება როგორც რეგისტრირებული ოჯახის ისე საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობა. 2020 წელს რეგისტრირებული 54 346 ოჯახის 34.9%-ს შეადგენდა საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობა, ჯამურად 18 988 ოჯახი. საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების ზრდადობის მაჩვენებელი 2018 წელთან შედარებით არის 5.4%.

სამეგრელო-ზემო სვანეთში 2020 წელს სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული 36 966 ოჯახის 50.3%-ს შეადგენდა საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების

7 შეად. გელიტაშვილი ნონა. ევროკავშირთან თავსებადი სოციალური დაცვის მოდელი საქართველოში, თბილისი, თსუ-ის გამომცემლობა, 2011, 24.

8 ფორჩხიძე, რატი, ადემიშვილი გივი. ანტიკრიზისული გეგმის მიმოხილვა, თბილისი, ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი, 2020, 11-17.

9 თოიძე, თამთა. ბენეფიციარების მიზნობრივი სოციალური დახმარების პროგრამაზე დამოკიდებულების გამომწვევი ფაქტორები, თბილისი, თსუ-ის გამომცემლობა, 2019, 33-34.

10 საქართველოს მთავრობის მიერ გატარებული ღონისძიებების ანგარიში: ადამიანის უფლებების დაცვა COVID-19-ით გამოწვეული კრიზისისას, 2020, 54-55.

11 საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, მონაცემები მუნიციპალიტეტების მიხედვით, 2018-2020 წლები, <<https://www.geostat.ge/ka/modules/categories/55/sotsialuri-uzrunvelqofa>> [14.05.2022].



რაოდენობა, ჯამურად 18 588 ოჯახი. საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების ზრდადობის მაჩვენებელი 2018 წელთან შედარებით არის 27.3%.

კახეთში 2020 წელს სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული 35 672 ოჯახის 40.6%-ს შეადგენდა საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობა, ჯამურად 14 487 ოჯახი. საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების ზრდადობის მაჩვენებელი 2018 წელთან შედარებით არის 7.8%.

აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში 2020 წელს სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული 31 521 ოჯახის 37.2%-ს შეადგენდა საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობა, ჯამურად 11 726 ოჯახი. საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების ზრდადობის მაჩვენებელი 2018 წელთან შედარებით არის 38.2%.

ქვემო ქართლში 2020 წელს სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული 30 327 ოჯახის 55.2%-ს შეადგენდა საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობა, ჯამურად 16 749 ოჯახი. საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების ზრდადობის მაჩვენებელი 2018 წელთან შედარებით არის 31.8%.

შიდა ქართლში 2020 წელს სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული 30 012 ოჯახის 44.1%-ს შეადგენდა საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობა, ჯამურად 13 223 ოჯახი. საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების ზრდადობის მაჩვენებელი 2018 წელთან შედარებით არის 4.2%.

გურიაში 2020 წელს სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული 16 650 ოჯახის 33.5%-ს შეადგენდა საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობა, ჯამურად 5 581 ოჯახი. საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების ზრდადობის მაჩვენებელი 2018 წელთან შედარებით არის 22.8%.

სამცხე-ჯავახეთში 2020 წელს სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული 12 231 ოჯახის 30.3%-ს შეადგენდა საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობა, ჯამურად 3 703 ოჯახი. საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების ზრდადობის მაჩვენებელი 2018 წელთან შედარებით არის 14.9%.

მცხეთა-მთიანეთში 2020 წელს სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული 10 907 ოჯახის 45.8%-ს შეადგენდა საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობა, ჯამურად 4 994 ოჯახი. საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების ზრდადობის მაჩვენებელი 2018 წელთან შედარებით არის 1.1%.

რაჭა-ლეჩხუმსა და ქვემო სვანეთში 2020 წელს სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრირებული 9 186 ოჯახის 63.8%-ს შეადგენდა საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობა, ჯამურად 5 859 ოჯახი. საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების ზრდადობის მაჩვენებელი 2018 წელთან შედარებით არის 3.9%.

ამდენად, 2020 წლისთვის ზრდადობის მაჩვენებელი შეუქცევად ხასიათს იძენს. კოვიდ პანდემიამ უფრო დაამძიმა მოქალაქეთა მდგომარეობა. ჩნდება წარმოდგენა, რომ მოქმედი კანონმდებლობა დაცლილია მატერიალური, სოციალური და საარსებო მნიშვნელობებისგან. მაგალითად, სოციალურად დაუცველ საქართველოს მოქალაქეებს არ სურთ მიწის დარეგისტრირება საჯარო რეესტრში, რადგან ფიქრობენ, რომ ეს უარყოფითად აისახება სოციალური დახმარების მიღების საკითხზე. წლებია რაც ეს ეჭვი სათანადოდ არ იქნა უარყოფილი.<sup>12</sup> აღსანიშნავია, რომ საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახები თავიანთ საკუთრებაში არსებულ უძრავ ქონებას ეფექტურად ვერ იყენებენ სტაბილური შემოსავლის მისაღებად, რის გამოც ისინი მხოლოდ საარსებო შემწეობის იმედად რჩებიან. ფაქტია, რომ საქართველოში სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტების მოსავლიანობა და შემოსავლიანობა შემცირებულია, ტურისტული პოტენციალი სხვადასხვა ტერიტორიულ ერთეულში არის არაერთგვაროვანი, ქალაქად და სოფლად მცხოვრები მოსახლეობა უფრო მეტად დამოკიდებულია იმპორტირებულ საკვებ, სამომხმარებლო, საყოფაცხოვრებო თუ სხვა სახის პროდუქტებზე, ვიდრე ადგილობრივ ნაწარმზე. შესამჩნევია, თუ როგორ იკლებს ჰორიზონტალური თვითორგანიზებულობა მოსახლეობაში და მკვიდრდება ვერტიკალური დამოკიდებულების სურვილი საარსებო შემწეობის მიღებასა და სოციალურად დაუცველი ოჯახის სტატუსის მოპოვებაზე.

## საარსებო შემწეობის მიმღებ პირთა ასაკობრივი ჯგუფები (უპირატესად ქ. თბილისის მაგალითზე)

2020 წელს 2019 წელთან შედარებით საარსებო შემწეობის მიმღებ პირთა რაოდენობა ასაკობრივი ჯგუფებისა და რეგიონის მიხედვით შესაძლებელია შევავსოთ ქ. თბილისის მონაცემების განხილვის მაგალითზე.

ქ. თბილისში 0-6 წლის შუალედში 2019 წელს აღირიცხა საარსებო შემწეობის მიმღები 9597 ფიზიკური პირი, 2020 წელს 9910. ზრდადობა 3.3%. 6-18 წლის შუალედში 2019 წელს აღირიცხა საარსებო 12 საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტო, მიწის რეგისტრაციის რეფორმა საქართველოში, <<https://napr.gov.ge/p/1465>> [14.05.2022].

შემწეობის მიმღები 23 391 ფიზიკური პირი, 2020 წელს 25 461. ზრდადობა 8.8%.

18-30 წლის შუალედში 2019 წელს აღირიცხა საარსებო შემწეობის მიმღები 10 066 ფიზიკური პირი, 2020 წელს 10 559. ზრდადობა 4.9%. 30-40 წლის შუალედში აღირიცხა საარსებო შემწეობის მიმღები 12 931 ფიზიკური პირი, 2020 წელს 13 648. ზრდადობა 5.5%. 40-60 წლის შუალედში 2019 წელს აღირიცხა საარსებო შემწეობის მიმღები 17 717 ფიზიკური პირი, 2020 წელს 18 813. ზრდადობა 6.2%. 60-65 წლის შუალედში აღირიცხა საარსებო შემწეობის მიმღები 3621 ფიზიკური პირი, 2020 წელს არის 3818. ზრდადობა 5.4%. 65-70 წლის შუალედში 2019 წელს აღირიცხა საარსებო შემწეობის მიმღები 3019 ფიზიკური პირი, 2020 წელს არის 3305. ზრდადობა 9.5%. 70 და მეტი წლის შუალედში 2019 წელს აღირიცხა საარსებო შემწეობის მიმღები 7197 ფიზიკური პირი, 2020 წელს არის 8086. ზრდადობა 12.4%.

ქ. თბილისის მაჩვენებელი 2019 და 2020 წლის ასაკობრივ ჯგუფებს შორის ყველაზე მაღალია და თითოეულ ასაკობრივ ჯგუფში წინა წელთან შედარებით შეინიშნება არანაკლებ 4%-იანი და მაქსიმალური 12%-მდე ზრდადობის მაჩვენებელი. საგულისხმოა ცალკეული ასაკობრივი ჯგუფის განსაკუთრებული მოწყვლადობა. მთელი მსოფლიოს მასშტაბით მიმდინარე რთული პოლიტიკური, პანდემიური თუ სხვა სახის მოვლენები აისახება საქართველოზე. გამოწვევათა საპასუხოდ აუცილებელია ადამიანური, ფინანსური და ეკონომიკური რესურსი, ასევე, უფლებამოსილ პირთა ნება და რეალური შესაძლებლობა, რათა საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახები იქცნენ ფინანსურად ძლიერ ოჯახებად.

## რეკომენდაცია

მნიშვნელოვანია, რომ სახელმწიფოში დაიწყოს მიწის რესურსის სათანადო ათვისება, დამუშავება და მოქალაქეთა ნებაყოფლობითი სისტემური მიმაგრება მუდმივ სამიწათმოქმედო საცხოვრისზე, ეს გულისხმობს ტურისტული მნიშვნელობის მქონე არეალის განვითარების ხელშეწყობასაც.

დღესდღეობით, მიწის რესურსი სამოქალაქო ბრუნვაში თავისუფლად განიკარგება, მოქალაქეები თავიანთი ნებით ასხვისებენ უძრავ ქონებას, ძირითადად კი, მიწის ნაკვეთებს, რითიც ნასყიდობის ერთჯერადი თანხის სანაცვლოდ უარს ამბობენ შემოსავლისა და განვითარების ამოუწურავ წყაროზე. უფლებამოსილი ორგანოები ვერ უზრუნველყოფენ ამ პრობლემის პრევენციას. საქართველოს სამოქალაქო კოდექსში შევიდა რამდენიმე ცვლილება, რომლის საფუძველზეც გამყარდა ბავშვის უფლებები უძრავ და მოძრავ ნივთებზე, მაგრამ ეს არ არის საკმარისი საქართველოს მიწის ფონდის საქართველოს მოქალაქეთა (ოჯახის წევრთა) საკუთრებაში შესანარჩუნებლად.

აუცილებელია, რომ ოჯახებმა მიიღონ მაღალი შემოსავალი საკუთრებაში არსებული მიწის ნაკვეთის გეგმაზომიერი დამუშავებიდან ან ტურისტული პოტენციალიდან გამომდინარე, დაიცვან და გაუფრთხილდნენ მათ საკუთრებაში არსებულ ქონებას, შემდგომში აღნიშნული ქონება მემკვიდრეობით გადასცენ თავიანთ შთამომავლებს.

## დასკვნა

საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების ზრდის დინამიკა: საერთო რაოდენობის, ტერიტორიული განაწილებისა და ასაკობრივი ჯგუფების განხილვის მაგალითზე ადასტურებს რომ სიღარიბე არა მხოლოდ საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების, არამედ მოქალაქეების ძირითად პრობლემად ჩამოყალიბდა, ამ პროცესის დაჩქარებას კი ხელს უწყობს პანდემიით განპირობებული პოსტ-პანდემიური უარყოფითი შედეგები.<sup>13</sup> დინამიკა იმდენად კომპლექსურია რომ იწვევს მხოლოდ ზრდის მაჩვენებლის განვითარებას ქვეყნის მასშტაბით.<sup>14</sup>

პანდემიით განპირობებულმა სხვადასხვა უარყოფითმა შედეგმა წარსულში დაურეგულირებელი საკითხები მეტად გაამწვავა და შეზღუდა მოქალაქეების სოციალური მდგომარეობა. ამიტომ, საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების ზრდადობის დინამიკის წარმოშობის არ შესწავლა ან მომდევნო წელთან შედარებით მისი მაჩვენებლის გადაფარვა პრობლემურ საკითხს ვერ დაარეგულირებს,<sup>15</sup> რადგან დღესდღეობით, საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების თითოეული სტატისტიკული მონაცემის მიღმა არის ოჯახი, რომელიც განიცდის უკიდურეს მატერიალურ სიდუხჭირეს.

საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების რაოდენობის ზრდისა და სახელმწიფოში მოქალაქეთა იმედგაცრუების დასაძლევად აუცილებელია, რომ დაიგეგმოს საქართველოს მოქალაქეთა, შემდგომში საარსებო შემწეობის მიმღები ოჯახების საკუთრებაში არსებული ქონების (მათ შორის სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთების) სარგებლიანობა-შემოსავლიანობის გაზრდისა და მატერიალური მდგომარეობის გაჯანსაღებისკენ მიმართული მოქმედებები, რათა საარსებო შემწეობის მიმღებმა ოჯახმა, სახელმწიფოსგან მიღებული დახმარებისა და მხარდაჭერის საფუძველზე, დამოუკიდებლად შეძლოს ეკონომიკურად და ფინანსურად ძლიერ ოჯახად გარდაქმნა.

13 დამატებით იხ. მოსახლეობის კეთილდღეობის კვლევა 2017.

14 შეად. მოკლე ინფორმაცია სოციალური ქვეპროგრამების შესახებ, <<https://tbilisi.gov.ge/page/3283>> [14.05.2022].

15 შეად. ანა გიორგაშვილი მიზანი №1 - ყველა სახის სიღარიბის აღმოფხვრა, ესე კონკურსისთვის „მდგრადი განვითარების მიზნები და საქართველო“, (2017):1-2.

## გამოყენებული ლიტერატურა

- საქართველოს კონსტიტუცია, 24/08/1995;
- საქართველოს კანონი „სოციალური დახმარების შესახებ“, 29/12/2006;
- აბესაძე, „ქალთა მიმართ ძალადობის სტატისტიკური ასპექტები“, III საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენციის შრომები: „გლობალიზაციის გამოწვევები ეკონომიკასა და ბიზნესში“, (2018):18-19;
- გიორგაშვილი, მიზანი №1 - ყველა სახის სიღარიბის აღმოფხვრა, ესე კონკურსისთვის „მდგრადი განვითარების მიზნები და საქართველო“, (2017):1-2;
- გელიტაშვილი ნონა. ევროკავშირთან თავსებადი სოციალური დაცვის მოდელი საქართველოში, თბილისი, თსუ-ის გამომცემლობა, 2011, 24;
- თოიძე, თამთა. ბენეფიციარების მიზნობრივი სოციალური დახმარების პროგრამაზე დამოკიდებულების გამომწვევი ფაქტორები, თბილისი, თსუ-ის გამომცემლობა, 2019, 33-34;
- მოსახლეობის კეთილდღეობის კვლევა 2017;
- ფორჩხიძე, რატი, ადეიშვილი გივი. ანტიკრიზისული გეგმის მიმოხილვა, თბილისი, ინფორმაციის თავისუფლების განვითარების ინსტიტუტი, 2020, 11-17;
- საქართველოს მთავრობის მიერ გატარებული ღონისძიებების ანგარიში: ადამიანის უფლებების დაცვა COVID-19-ით გამოწვეული კრიზისას, 2020, 54-55;
- საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური, რეგისტრირებული და საარსებო შემწეობის მიმღები მოსახლეობის რაოდენობა, 2008-2020 წლები.